

การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลเกษม

อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

Preservation of Local Traditions in Participation of Kasem Sub-district

Administrative Organization Trakanphuetphon District Ubon Ratchathani Province

ศุภกานต์ รัตนจารวัฒน์¹ และ มาลี ไชยเสนา²

¹สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอนแก่น 40002

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อุบลราชธานี 34000

E-mail: k_o_y@outlook.co.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม และเพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลเกษม อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ มีกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 20 คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเกษมมีสภาพการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม โดยมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และมีแนวทางในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมไปในทิศทางเดียวกัน ด้วยความสมัครสมานสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นให้อยู่อย่างยั่งยืนสืบไป

แนวทางในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ควรจัดให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดประเพณีท้องถิ่นกับองค์การบริหารส่วนตำบลเกษมบ่อยๆ ปลุกจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นให้ทำด้วยความเต็มใจ ต้องครอบคลุมทั้งวัยเด็ก เยาวชน ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ ให้แต่ละหมู่บ้านอนุรักษ์ประเพณีตั้งแต่โบราณที่ปู่ย่าตายาย

คำสำคัญ: การอนุรักษ์ ประเพณีท้องถิ่น มีส่วนร่วม

Abstract

This research studied the preservation of local traditions by community participation of administration organization of Kasem sub-district. The present study also would like to examine in the guidelines adopted to preserve the local traditions by local participation, administration organization of Kasem Sub-District, Trakanphuetphon district, Ubon Ratchathani province. To collect qualitative data in depth interviews. By interview the target group 20 participants, Analysis of the data obtained from the interviews by content analysis.

The results showed that, administration organization of Kasem sub-district preserve their local traditions by community participation by promoting and encouraging all sectors to contribute ideas, decisions and guidelines according to the objective to preserve local traditions.

With regard to the guidelines for conservation of local traditions, the community should be involved in the local traditions with administration organization Kasem sub-district frequently. There

should be an encouragement of raising awareness to participate in conservation of local traditions to do so willingly, including children, youth, adults and seniors.

Keyword: Preservation, Local Traditions, Participation

บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นการปกครอง แบบกระจายอำนาจการปกครอง คือ การจัดระเบียบการปกครองโดยวิธีการยกฐานะท้องถิ่นหนึ่งขึ้นเป็นนิติบุคคลแล้วให้ท้องถิ่นนั้นดำเนินการปกครองตนเองอย่างอิสระ โดยการบริหารส่วนกลางจะไม่เข้ามาบังคับบัญชาใดๆ นอกจากคอยดูแลให้ท้องถิ่นนั้นดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ภายในขอบเขตของกฎหมายการจัดตั้งท้องถิ่นเท่านั้น เพื่อให้มีความเหมาะสมกับการปฏิบัติงานของราชการ ให้มีสมรรถภาพ การกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการต่างๆ ให้ชัดเจนเพื่อให้มีการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนระหว่าง ส่วนราชการต่างๆ และเพื่อให้การบริหารในระดับต่างๆ มีเอกภาพสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย ที่รัฐบาลกำหนดได้ดีภารกิจอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และรวมทั้งกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (ส่วนพัฒนางานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี, 2554) ทั้งนี้เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ที่จะเข้าดำเนินการแก้ไขปัญหาในเขตพื้นที่ให้ตรงกับความต้องการของประชาชน อีกทั้งภารกิจสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอแผนพัฒนาตำบล นโยบายรัฐบาล และนโยบาย ของผู้บริหารส่วนท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล คือ จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ ป้องกันและ

บรรเทาสาธารณภัย ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ คุ้มครองดูแล บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ตามความจำเป็นและสมควร ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและเหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเกษม ซึ่งมีประเพณีท้องถิ่นที่สอดคล้องประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ (จารุบุตร เรื่อง สุวรรณ, 2549) สรุปได้ดังนี้ เดือนอ้าย (เดือนเจียง) บุญเข้ากรรม นิมนต์สังฆเจ้าเข้ากรรมฯ ชาวบ้านเลี้ยงผีแล่นและผีต่างๆ (บรรพบุรุษ หรือ บรรพบุรุษผู้ล่วงลับ) การนิมนต์พระสงฆ์เจ้ามาเข้าปริวาสกรรมหรือเข้ากรรมนั้นเป็นพิธีกรรมเพื่อให้พระภิกษุผู้กระทำความผิดได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์ (มิใช่การล้างบาป) เป็นการฝึกความรู้สึกสำนึกวิญญ์ต่อความบกพร่องของตัวเอง ซึ่งตรงกันข้ามกับสังคมสมัยนี้ที่มีแต่โทษนาถึงความชั่วความผิดของผู้อื่นข้างเดียว เดือนยี่ บุญคูณลาน ทำบุญ "คูณข้าว" มีพระสวดมนต์เย็นยันเช้า เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ข้าวเปลือก เมื่อพระฉันเช้าแล้วก็ทำพิธีสูขวัญข้าว (ทำขวัญหรือสูตรขวัญ) นอกจากนั้น ในเดือนนี้ชาวบ้านจะต้องเตรียมสะสมเชื้อเพลิงหาฟืนและถ่านมาไว้ในบ้าน เดือนสาม บุญข้าวจี่ ในมื่อเพ็ง (วันเพ็ญ) ให้ทำบุญข้าวจี่และบุญมาฆบูชา เริ่มพิธีทำบุญข้าวจี่ในตอนเช้าโดยใช้ข้าวเหนียวปั้นหุ้มน้ำอ้อยเอาไปปิ้งหรือจี่พอเกรียมแล้วชุบด้วยไขนไฟจนสุกแล้วใส่ภาชนะไปตั้งไว้ในหัวแจก (ศาลาวัด) นิมนต์พระรับศีล แล้วเอาข้าวจี่ใส่บาตรนำถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ พร้อมด้วยอาหารอื่นเมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการแสดงพระธรรมเทศนาข้าวจี่ ที่เหลือจากพระฉันก็แบ่งกันรับประทานจะถือว่าโชคดี เดือนสี่ บุญผะเหวด ทำบุญพระเวสฟ่งเทศน์มหาชาติ มูลเหตุ

เนื่องมาจากพระคัมภีร์มาลัยหมื่นและมาลัยแสน ว่าผู้ใดปรารถนาที่จะได้พบพระศรีอริยเมตไตรย์ หรือเข้าถึงศาสนาของพระพุทธองค์แล้วจงอย่าฆ่าตีบีบามารดา สมณพราหมณาจารย์ อย่ายุ่งให้สงฆ์แตกสามัคคีกัน กับให้อุสาคำพิงธรรมเทศนาเรื่องพระมหาเวสสันดรชาดกให้จบสิ้นภายในวันเดียวกัน เป็นต้น ในงานบุญนี้มักจะมีผู้นำของมาถวายพระ ซึ่งเรียกว่า "กัณฑ์หลอน" หรือถ้าจะเจาะจงถวายเฉพาะพระนักเทศน์ที่ตนนิมนต์มาก็เรียกว่า "กัณฑ์จบ" เพราะต้องแอบซุ่มดูให้แน่เสียก่อน นอกจากนั้นในเดือนนี้ยังมีการทำบุญโดยหาดอกไม้มาตากไว้ด้วย เดือนห้าบุญสงกรานต์ ทำบุญขึ้นปีใหม่หรือตรุษสงกรานต์ สรงน้ำพระพุทธบาท ไปเก็บดอกไม้ป่ามาบูชาพระในระหว่างบุญนี้ทุกคนจะหยุดงานธุรกิจประจำวัน โดยเฉพาะมีวันสำคัญดังนี้ คือ วันสังขารล่วง เป็นวันแรกของงานจะนำพระพุทธองค์มาความสะอาดและตั้งไว้ ณ สถานที่อันสมควร แล้วพากันสรงพระด้วยน้ำหอม วันสังขารเนา เป็นวันที่สองของงาน พากันทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้บิดามารดาที่ล่วงลับไปแล้ว วันสังขารขึ้น เป็นวันที่สามของงาน ทำบุญตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระ-เณร แล้วทำการการวาระบิดามารดาและคนแก่ ส่งท้ายด้วยมีพิธีบายศรีสู่ขวัญ แล้วใช้น้ำที่เหลือใช้จากการรดน้ำให้ผู้ใหญ่ มารดน้ำให้แก่ผู้ร่วมงาน ภายหลังจึงแผลงมาเป็นการวิ่งไล่สาดน้ำกลั่นแกล้งกัน เดือนหกบุญบั้งไฟ ทำบุญวันวิสาขบูชา มีการเทศน์ตลอดวัน ตลอดกลางคืนมีการเวียนเทียนในเดือนนี้มีงานบุญสำคัญอีกบุญหนึ่งคือ บุญสัจจะ หรือ บุญบั้งไฟเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา และขอฝนมีผลทางอ้อมเพื่อฝึกฝนให้รู้จักผสมดินปั้นและให้ประชาชนมาร่วมสนุกสนานกันได้อย่างสุดเหวี่ยง ก่อนจะลงมือทำนาซึ่งเป็นงานหนักประจำปี นอกจากนี้ ก็มักจะมีการบวชนาคไปพร้อมกันด้วย ตอนกลางคืนมักจะมี การตีกลองเอาเสียงดังแข่งกันเรียกว่า "กลองเสียง" บางตำราถือว่าต้องมีพิธีสรงน้ำพระพุทธรูปฝ่ายเหนือและฝ่ายใต้ตลอดจนมีการถือน้ำพระพิพัฒน์ต่อพระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้า และต่อแผ่นดิน เดือนเจ็ด บุญข้าสระ ทำบุญบูชาเทวดาอาฮักหลังเมือง (วีรบุรุษ) ทำการ เช่นสรง หลักบ้าน หลักเมือง ผีพ่อแม่ ผีปู่ตาผีเมือง(บรรพบุรุษ) ผีแยก (เทวดารักษานาไร่) ทำนองเดียวกันกับแรกนาขวัญ ซึ่งเป็นพิธีกรรมก่อนจะมีการทำนา สรุปลงแล้วคือให้

รู้จักคุณค่าของผู้มีพระคุณและสิ่งที่มีคุณค่าจึงจะเจริญ เดือนแปดบุญเข้าพรรษา ทำบุญเข้าพรรษา ทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารเช้าและเพลแก่พระสงฆ์ ป้ายมีการพิงธรรมเทศนา กับมีการป่าวร้องให้ชาวบ้านนำข้าวมื้อเช้ามาหล่อเทียนใหญ่ น้อย สำหรับจุดไว้ในโบสถ์เป็นพุทธบูชาตลอดฤดูกาลเข้าพรรษา ในเมืองหลวงมีการถวาย "เทียนจำ" แก่อารามสำคัญ เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน ทำบุญข้าวและอาหารความหวานพร้อมทั้งหมากพลูบุหรืห่อด้วยใบตองกล้วยแล้วนำไปวางไว้ตามต้นไม้และพื้นหญ้า เพื่ออุทิศให้แก่บรรดาญาติผู้ล่วงลับไปแล้ว โดยกำหนดทำในวันแรมสิบสี่ค่ำเดือนเก้า ต่อมาภายหลังนิยมทำภัตตาหารถวายแก่พระภิกษุสงฆ์ สามเณรแล้วอุทิศให้ผู้แก่ตามด้วยการหยาดน้ำ (กรวดน้ำ) ทั้งนี้เกิดจากความเชื่อตามนิทานชาดก และเป็นที่มาของการแจกข้าวด้วย เดือนสิบ บุญข้าวสาก ทำบุญข้าวสากหรือข้าวสาก (สลาภภัตร) ในวันเพ็ญเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตายเช่นเดียวกับบุญข้าวประดับดิน โดยมีเวลาห่างกัน 15 วัน เป็นระยะเวลาที่พวกเปรตจะต้องกลับคืนไปเมืองนรก (ตามนิทานชาดก) โดยผู้ที่ถวายทานจะเขียนชื่อของตนไว้ในภาชนะที่ใส่ของทานไว้ แล้วเขียนชื่อของตนใส่กระดาษนำไปใส่ไว้ อีกบาตร เมื่อภิกษุสามเณรรูปใดจับได้สลาภของผู้ใดก็จะเรียกให้เจ้าของสลาภนำเอาของถวาย ครั้นพระเณรฉันแล้ว ก็ประชุมกันฟังเทศน์ บรรยายนิทานวัตถุและภาษิตต่างๆทั้งอันสงสัสสลาภภัตด้วยข้าววันกับคืนหนึ่งจึงเลิก เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา ทำบุญออกพรรษา หรือสังฆเจ้าออกวัสสปาวรรณา มีการตามประทีปโคมไฟเรียกว่าทำบุญจุดประทีป ถ้าไม่ใช่โคมแก้วโคมกระดาษ ก็มักชูดเปลือกลูกตุมกาให้ใสหรือชูดเปลือกลูกฟักทองให้ใสบางทำเป็นโคมใช้น้ำมันมะเขือหรือมะพร้าวมีไส้ลอยอยู่มีหูหิ้วและนำไปแขวนไว้ตามต้นไม้เต็มวัด นอกจากนั้นบางหมู่บ้านก็ทำรั้วลวดลายไปเรียกว่า ศีรีวงกฏ และมีการทำปราสาทผึ้งถวายพระด้วย เดือนสิบสอง บุญกฐิน เป็นเดือนส่งท้ายปีเก่าตามคติเดิม มีการทำบุญกองกฐิน ซึ่งเริ่มตั้งแต่วันแรมหนึ่งค่ำเดือนสิบเอ็ดถึงกลางเดือนสิบเอ็ดถึงกลางเดือนสิบสอง แต่ชาวอีสานครั้งก่อนนิยมเริ่มทำตั้งแต่วันแรมหนึ่งค่ำเดือนสิบสอง จึงมักเรียกว่าบุญกฐินว่าเป็นบุญเดือนสิบสอง มีทั้งมหากฐิน (กองใหญ่) และบุญจุลกฐิน (กองเล็ก) ซึ่งทำกันโดยด่วน อนุรักษ์บริหารที่จำเป็นต้องทอดเป็นองค์กฐิน ขาด

มิได้คือบาตร สังฆาฏิ จีวร สบง มีโกนหรือมิดดัดเล็บ สายรัดประคด ผ้ายกรองน้ำ และเข็ม นอกจากนั้นเป็นเพียงองค์ประกอบ หลังจากวันเพ็ญเดือนสิบสองแล้วจะทอดกฐินไม่ได้อีก จึงต้องทำบุญกองบัง (บังสกุลหรือทอดผ้าป่า) และทำบุญกองอัฐฐะ คือการถวายอัฐฐะ บริหารแปดอย่างแก่พระสงฆ์บุญเดือนสิบสองที่สำคัญของชุมชนริมแม่น้ำก็คือการ "ช่วงเหือ" (แข่งเรือ) เพื่อบูชาสุพรรณาค 15 ตระกูล รำลึกถึงพระยาฟ้าจุ่มที่นำพระไตรปิฎกขึ้นมาแต่เมืองอินทปัตถนคร (เขมร) และมีประเพณีของตำบลเกษมอีกอย่างหนึ่งที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์คือประเพณีฆานกหัสติลิงค์

จากการศึกษาปัญหาการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลเกษมพบว่า มีปัญหาในเรื่องงบประมาณจำกัด ทำให้บางประเพณีไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณในการจัดงานได้ ทั้งด้านการเรียนรู้ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการสร้างเครือข่าย และด้านการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ระหว่างภาคราชการ องค์กรภาคประชาชน เช่น สำนักงานวัฒนธรรม สภาวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบล หรือองค์กรอื่น ต่างมีวาระและแผนงานของตนที่ไม่ได้มีการประสานกัน อีกทั้งประชาชนในชุมชนไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เนื่องจากเป็นเวลาในการประกอบอาชีพ จึงเป็นข้อจำกัดให้ไม่สามารถมาร่วมงานประเพณีได้พร้อมเพรียงกันทุกคน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลเกษม อำเภอดุสิต จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะการรับฟังความคิดเห็นและทัศนคติ ของประชาชนที่มีส่วนร่วมกับการอนุรักษ์ชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเกษมจึงเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากจะเป็นการส่งเสริมประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน มีความภูมิใจในท้องถิ่นบ้านเกิด สร้างความรู้รักสามัคคี ผู้สูงอายุ เป็นผู้ทรงคุณค่าไม่อยู่บ้านอย่างลำพัง และยังสามารถทำให้ทราบแนวทางการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลเกษม ซึ่งจะได้นำมาปรับแผนพัฒนา

ตำบลในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลเกษมให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลเกษม อำเภอดุสิต จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลเกษม อำเภอดุสิต จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญและมีส่วนร่วมในการจัดงานอนุรักษ์ประเพณีของตำบลเกษม จำนวน 20 คน ได้แก่ พระสงฆ์ (เจ้าอาวาส) จำนวน 1 รูป ประชาชนชุมชน จำนวน 1 คน ประชาชนตำบลเกษม จำนวน 10 คน ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน ตัวแทนผู้บริหารองค์การบริหาร ส่วนตำบลเกษม จำนวน 3 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์เนื้อหา (Synthesis)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เมื่อจำแนกตามเพศพบว่า เป็นเพศชาย จำนวน 11 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 9 คน จำแนกตามอายุพบว่า เป็นกลุ่มอายุที่ต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 6 คน และเป็นกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป จำนวน 14 คน จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า เป็นระดับประถมศึกษา จำนวน 1 คน เป็นระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 8 คน เป็นอนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 1 คน เป็นระดับปริญญาตรี จำนวน 8 คน และเป็นระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า จำนวน 2 คน เมื่อจำแนกตามอาชีพพบว่า ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 9 คน ประกอบอาชีพรับราชการ จำนวน 9 คน และประกอบอาชีพอื่นๆ จำนวน 2 คน จำแนกตามบทบาทพบว่า เป็นวัด (พระสงฆ์) จำนวน 1 แห่ง (1 รูป) เป็นประชาชน จำนวน 1 คน เป็นประชาชน จำนวน 10 คน เป็นตัวแทนผู้บริหาร จำนวน 3 คน และเป็นตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน

โดยอาศัยจากกรอบแนวคิดมาตรฐานการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่น ตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย 2549) มาเป็นกรอบแนวคิดในการทำวิจัยในครั้งนี้ ผลจากการสัมภาษณ์ วัด (พระสงฆ์) ปราชญ์ ประชาชน ตัวแทนผู้บริหาร และตัวแทนผู้นำชุมชน เกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น แบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลเกษม อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ของการวิจัยจะเห็นได้ว่า

สภาพการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลเกษม อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการเรียนรู้ ทุกภาคส่วนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมกันเป็นอย่างดี มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการณรงค์ให้ประชาชนและ ทุกหน่วยงานตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นว่าเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องมีการรับผิดชอบร่วมกันในการสนับสนุน มีการประสานงานบริการความรู้วิชาการ มีข้อจำกัดในเรื่องการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วม ทุกภาคส่วน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมกันจัดงานประเพณีกันอย่างพร้อมเพรียงกัน ร่วมกันอนุรักษ์ โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่า แก่นสารและความสำคัญของประเพณีท้องถิ่น ร่วมกันส่งเสริมสนับสนุน การจัดกิจกรรมตามประเพณี และวัฒนธรรมต่างๆ ร่วมกันสร้างจิตสำนึกของความเป็นคนท้องถิ่นนั้นๆ ที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้งได้ร่วมกันสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อแสดงสภาพชีวิตและความเป็นมาของชุมชน อันจะสร้างความรู้และความภูมิใจในชุมชนตำบลเกษมอีกด้วย ด้านการสร้างเครือข่ายควรจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี เพื่อเป็นศูนย์กลางเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงาน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจ สามารถเลือกสรร ตัดสินใจ และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต มีบทบาท ในการส่งเสริม และสนับสนุนงาน

ด้านวัฒนธรรมประเพณีให้มากยิ่งขึ้นด้วย ด้านการอยู่ร่วมกัน อย่างสมานฉันท์ มีการส่งเสริมและแลกเปลี่ยนการอนุรักษ์ประเพณี ภายในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้าน โดยการใช้ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างกัน สร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจว่าทุกคนมีหน้าที่เสริมสร้าง พื้นฟู และการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีผลโดยตรงของความเป็นอยู่ของทุกคน มีการรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ด้วยการประชุมปรึกษาหารือ ในการจัดงานประเพณีในแต่ละครั้ง ประชาชน มาร่วมงานอย่างพร้อมเพรียงกันโดยไม่หวังสิ่งใด ตอบแทน ทำด้วยศรัทธาอย่างจริงใจ ประชาชนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีความร่วมมือร่วมใจในชุมชนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการสืบสานประเพณีท้องถิ่น จากปู่ย่าตายายถ่ายทอดสู่ลูกหลาน เสริมสร้างความรักสามัคคีแก่กัน ก่อให้เกิดความปรองดองสมานฉันท์

แนวทางการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลเกษม อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการเรียนรู้ ควรมีการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ประเพณีท้องถิ่นประจำตำบล ควรมีการส่งเสริมกิจกรรมการให้ความรู้ ความเข้าใจและเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับสาระสำคัญของศาสนาต่างๆ ควรมีการส่งเสริมให้โรงเรียนในเขตตำบลเกษมมีหลักสูตรท้องถิ่นที่บรรจุความรู้เรื่อง “ท้องถิ่นของเรา” ไว้ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการให้ความรู้ และความเข้าใจวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่น ควรมีการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ หวงแหน ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่นในตำบลเกษม ควรมีการปลูกฝังแนวคิดเรื่องเอกภาพความหลากหลายหรือ “ทฤษฎีดอกไม้หลากหลายสี” ให้กับประชาชนในตำบลเกษม โดยเน้นไปที่เยาวชน ควรมีการปลูกฝังแนวทาง การดำเนินชีวิตตามหลักความพอเพียง พอดี ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานทางศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและจารีตประเพณีท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วม ควรมี การส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น ในเทศกาลต่างๆ ตามประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป ควรมีการจัดทำประชาพิจารณ์และรับฟัง ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อระดมความคิดจากทุกภาคส่วนที่

เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม และส่งเสริมการดำเนินชีวิต ตามหลักศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้มีความสอดคล้องตรงตามประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนานและตรงตามความต้องการ ของประชาชนตำบลเกษม ควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์และวางแผนกิจกรรมการส่งเสริมให้ประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่น รวมทั้งติดตามและประเมินผลตามแผนทุกๆ 3 ปี ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่นของตน ด้านการสร้างเครือข่าย ควรมีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นของตนระหว่างหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ในการอนุรักษ์และส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีการจัดกิจกรรมการถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมหรือจัดตั้งองค์กรเพื่อเป็นเครือข่ายระดับบุคคล ครอบครัว หรือท้องถิ่น เพื่อการเรียนรู้ มีความเข้าใจ ในการอนุรักษ์ และส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่างๆ ตลอดจนเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่นๆ ควรจัดทำและเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างเครือข่ายด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ ด้านการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ควรมีการบูรณาการคุณค่าทางวัฒนธรรมที่หลากหลายให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้รับประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืน ควรมีการยอมรับความหลากหลายทางศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่นซึ่งกันและกัน เพื่อให้ประชาชนมีความเคารพ ซึ่งกันและกัน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ปราศจากความขัดแย้ง ควรมีการซึมซับวัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่นที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน ในท้องถิ่น เพื่อให้

ประชาชนมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตให้มีความสอดคล้องกับสถานะเหตุการณ์ในยุคปัจจุบัน

สรุปผลการวิจัย

สภาพการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลเกษม อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี ประชาชนตำบลเกษมมีจิตสำนึกที่ดี มีความรักและภูมิใจในท้องถิ่น บ้านเกิด ได้แสดงออกซึ่งความรัก ความห่วงใย ความเสียสละ ในการร่วมแรงร่วมใจอย่างสมัครสมานสามัคคี สร้างความดีสู่ชุมชนผ่านการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ประเพณี ซึ่งมีแนวทางการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมที่ควรมีการต่อยอดการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นให้เกิดมูลค่า เรียนรู้ชุมชนให้มากขึ้น ร่วมกิจกรรมทั้งเป็นผู้ปฏิบัติและผู้ร่วมงาน ส่งเสริมกิจกรรมและสร้างการประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

องค์การบริหารส่วนตำบลเกษมควรส่งเสริมให้วัดเกษมสำราญเป็นศูนย์การเรียนรู้ทางขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นและโบราณวัตถุที่มีมาแต่โบราณเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ตามอัธยาศัยที่น่าสนใจได้อีกแห่งหนึ่ง ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ในการอนุรักษ์ประเพณีเพิ่มให้มากขึ้น เช่น จัดทำโปสเตอร์ขนาดใหญ่ มีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์เพื่อให้ประชาชนที่สนใจได้อย่างแพร่หลาย ควรจัดให้มีการแสดงประเพณีความเป็นมาของประเพณีท้องถิ่นที่จัดขึ้น หรือจัดการแสดงอื่นๆ โดยเพิ่มกิจกรรมที่บอกถึงความสำคัญ คุณค่า ประเพณีความเป็นมาของประเพณี ให้ทุกภาคส่วนได้มีการแสดงออกร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความตระหนักถึงการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมอันดีงาม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.มาลี ไชยเสนากิจกรรมการที่ปรึกษาสาธารณะนิพนธ์ ขอบคุณ ความดีอันพึงจะมีและเกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ขอบอแต่บุพการีคณาจารย์ และผู้ที่มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. **มาตรฐานการส่งเสริม**

ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณี

ท้องถิ่น. (ออนไลน์) 2549. (อ้างเมื่อ 9

กุมภาพันธ์ 2558). จาก

www.dla.go.th/work/e_book/eb1/std210

550/29/29.htm

จารุบุตร เรืองสุวรรณ. **ของดีอีสาน (อนุสรณ์งาน**

พระราชทานเพลิงศพ นางอรนุช

เรืองสุวรรณ). (ออนไลน์) 2549.

(อ้างเมื่อ 18 มีนาคม 2558). จาก

[www.lib.ru.ac.th/journal/isan/hitsbsong-](http://www.lib.ru.ac.th/journal/isan/hitsbsong-kongsibsee/hitsibsong.html)

[kongsibsee/hitsibsong.html](http://www.lib.ru.ac.th/journal/isan/hitsbsong-kongsibsee/hitsibsong.html)

ส่วนพัฒนางานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี.

ความรู้เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล.

(ออนไลน์) กรกฎาคม 2554. (อ้างเมื่อ 19

มีนาคม 2558).

จาก [http://www.atssc.doe.go.th/](http://www.atssc.doe.go.th/report%20publicize/obt.pdf)

[report%20publicize/obt.pdf](http://www.atssc.doe.go.th/report%20publicize/obt.pdf)

